

KAREL ŠÍP

KARNEVAL
PAMĚTOVÝCH
BUNĚK

Karneval paměťových buněk

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Karel Šíp
Karneval paměťových buněk – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

KAREL ŠÍP

**KARNEVAL
PAMĚŤOVÝCH
BUNĚK**

Vysvětlivka úvodem

Jsem povoláním kladeč. Na rozdíl od kladeče lina, já kladu otázky. Ve své televizní talkshow *Všechnopárty*. Vypytávám se na věci, které mne zajímají, a domnívám se, že nejen mne. Vyslechnu tak mnoho různých názorů na všechno možné. Pečlivě se hlídám, abych na názor svého hosta neodpovídal názorem svým. I když ho mám taky. Protože to by správný kladeč dělat neměl, to by byla profesní chyba, domnívám se. Začal jsem dumat, kam svoje nahodilé myšlenky, nápady i útržky vzpomínek, které občas mozek vyplaví, uskladnit. A tak to vzniklo. Nápad s touhle knížkou. Letošní horké léto k tomu přispělo. Vlastně nebyla většinou jiná možnost než zalézt někam do chládku a pustit myš-

Karel Šíp: Karneval paměťových buněk

lenky na špacír. My kladeči míváme v létě pracovní volno. Kdo chce pracovat, musí si tu činnost buď najít nebo vymyslet. A to jsem udělal. Pravidelně jsem zalézal do stínu k notebooku a ťukal, co mě napadlo. Musím se přiznat, že se to velmi rychle stalo mojí oblíbenou činností a radostí zároveň. Výsledek držíte v ruce. Nečekejte ucelený myšlenkový proud, toho nejsem při své roztěkanosti schopen. Nečekejte ani veselé historky z natáčení. Dokonce ani třeskutý humor nečekejte. Ale někde tam určitě je, schován, nenápadný, čekající, kdo si ho najde. Věřím, že se vám to povede. No věřím, spíš doufám.

Karel Šíp
léto 2018

Karneval paměťových buněk

Ještě jsem to s žádným lékařem nekonzultoval, ale budu muset. Jak je to ve skutečnosti s pamětí. S procesem stárnutí dochází k odumírání paměťových buněk. Vyplývá z logiky věci. Tedy logiky stárnutí. Pozoruji však také něco jiného. Možná některé paměťové buňky odumírají, zvláště ty, které celý čas produktivního věku nesly na svých bedrech většinu toho, co si člověk musel pamatovat. Jenomže tím tyhle buňky-dříčky ulehčily jiným buňkám, které si nic pamatovat nemusely, a tudíž zůstaly neopotřebované. Čekaly pokojně na svoji příležitost. A ten signál k aktivitě, ono probuzení z mozkové hibernace, to přichází nejspíš od těch buněk chřadnoucích. Jako by jim předávaly tu tíhu

zodpovědnosti pamatovat si toho tolik. Tak se, holky, probuďte a taky našemu pánovi něco připomeňte. Něco je ve vás určitě uloženo, jen si to zatím necháváte pro sebe. No a teď je ta chvíle, tak pracujte, my vadneme. Takhle nějak si ten proces představuju. Jak jinak si vysvětlit, že se mi najednou ve všech detailech zjeví kupříkladu oslava mých šestých narozenin.

Dostal jsem prvně v životě kolo. Prvně jsem na něj usedl v naší ulici, která je mírným svahem. Vyšli jsme s tatínkem až nahoru, tam jsem nasedl a rozjel se tak, že tatínek mi držel kolo zezadu za sedlo. Abych si hned napoprvé nenatlouk. Pak mě pustil, běžel vedle mě, aby případně zmírnil můj první pád z kola, a radoval se, jak jsem šikovný, že jedu. Ale já začal hystericky křičet: „Ty mě držíš!“ Nevěřil jsem, že opravdu jedu, aniž by mě tatínek zezadu nedržel za sedlo. „Nedržím!“ „Držíš!“ A vlastně jsem z toho kola spadnul jen proto, že mě tatínek pustil, aby mě ujistil, že mě nedrží. Tam se nějak projevila nedůvěra dítěte v otce, do té doby naprosto důvěryhodného. Správně by mělo dítě chtít, aby ho tatínek jistil, když sedí na kole poprvé a jede z kopce. Ne. Dítě se chtělo radovat z vlastního talen-

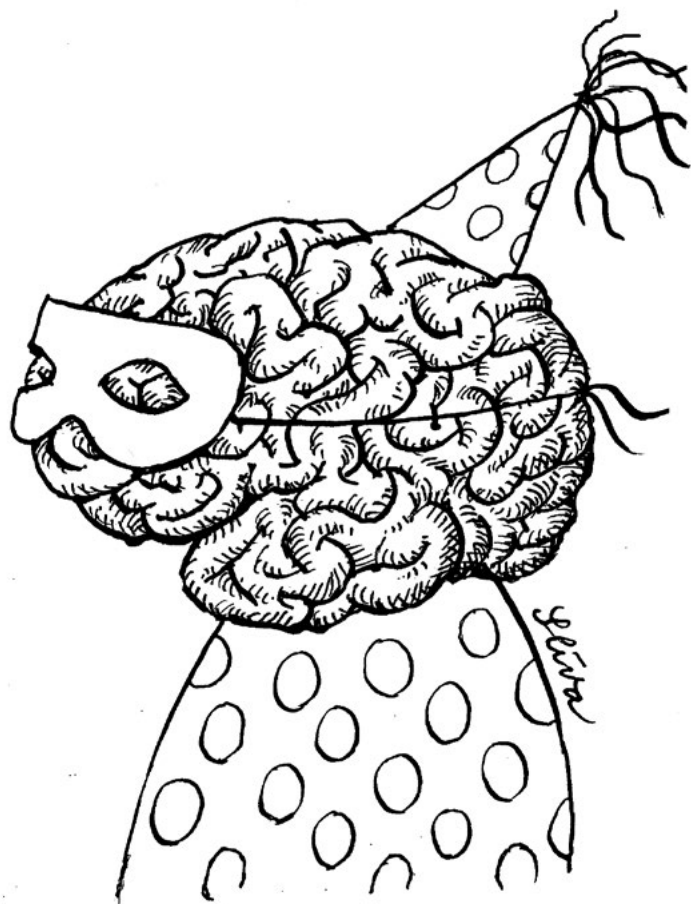
tu pro cyklistiku a nechtělo pomoc bázlivého tatínka, který moc dobře věděl, že dítě je dřevo, pro sport naprosto nedisponované. Tuhle nedůvěru ve vlastního rodiče mám v paměti vlastně ještě v jednom případě. Bylo mi kolem těch šesti let, tedy rok 1951. A tatínek bůhví kde sehnal banán. Jeden žlutý banán. Věděl, že jsem nikdy tohle ovoce neviděl, nikdy neochutnal, měl za to, že už při slově banán zešlím štěstím, že konečně ochutnám něco tak exotického. Vidím to do detailu. Z otevřeného okna obýváku hledíme s maminkou na rozradostněného tatínka, kterak spěchá domů a něco nese. Otvíráme dveře bytu a čekáme. Tatínek vyběhl schody a udýchaně na nás volá: „Nesu banán.“ „Co to je?“ ptal jsem se při pohledu na něco, co se ani vzdáleně nepodobalo angreštu, rybízu či hruškám, tedy ovoci, které jsem do té doby znal. „Banán, Karlíčku, to je vzácnost, ochutnej.“ A tu jsem se vzepřel. Odmítl jsem kousnout do něčeho, co vypadalo odpudivě. Já to nechci. Aspoň to ochutnej! A to už mi cpal banán před pusou. Začal jsem brečet, ječet a svůj výstup jsem korunoval větou: „Ty mě chceš otrávit!“ Nařkl jsem vlastního otce, který někde pod pultem vyšmelil jeden

banán; šest let po válce to bylo něco! Ne. Dítě se šprajclo. Neznám to, tak to jíst nebudu.

Taková věc se mi jen tak zčistajasna vyjeví, a já nevím proč. Paměťové buňky, ty, co byly mnoho let nepoužívané, mi asi chtěly udělat radost. Pustit film, který jsem od té doby neviděl. Zničehonic. Po šedesáti letech první repríza. Některé paměťové buňky však často ožijí nějakým drobným impulzem zvenčí. Něco jsem ve svém neuspořádaném fotoarchivu hledal a narazil jsem na fotku ze čtvrté třídy základní školy v Teplicích, Klecandova ulice. Začal jsem si detailně prohlížet tváře svých někdejších spolužáků a spolužaček. Pozvali mě totiž nedávno na třídní sraz. Nikoho z nich jsem od školy neviděl, tak jsem se snažil na někoho upamatovat, abych aspoň na jednoho z nich mohl zahalekat: Nazdááár, jak žiješ. Tebe jsem dlouho neviděl! Nebo nějakou podobnou frází, obvyklou na třídních srazech. A jak jsem se snažil vrýt si ty obličejy z fotky do paměti, zabrzdil jsem u tváře jedné z mých někdejších spolužaček. A paměťové buňky začaly vyplavovat informace: najednou jsem věděl, že se jmenovala Pravcová a že bydlela v naší ulici. Já, který neznám jménem

Karneval paměťových buněk

lidi z našeho žižkovského činžáku, jsem si vzpomněl na Pravcovou – s odstupem nějakých desítek let! A najednou se v té paměti rozběhl film, scéna, výjev, ani tenhle mi nikdy předtím v hlavě neběžel, takže premiéra. Jak jsem koukal z okna přes ulici a Pravcová taky koukala z okna. A jak jsem tehdy dostal nápad zaujmout spolužačku Pravcovou čímsi. Je jedno čím, ale zaujmout. Dostavil se nápad. O posledních Vánocích jsem dostal od Ježíška loutkové divadlo. To je hezký dárek, akorát ztrácí účel ve chvíli, kdy ho není komu hrát. To divadlo. Jsem odjakživa jedináček, takže hrát si doma sám s loutkovým divadlem vycházelo naplano. K divadlu patří diváci a ty já neměl. A najednou v protějším okně Pravcová. Tak jsem to loutkové divadlo nainstaloval do otevřeného okna. Naše ulice nebyla nikterak široká, takže Pravcová nebyla zas tak daleko, asi jako by měla v Národním poslední řadu. Viděla, že se v našem okně něco děje, tak setrvala. Divadlo stálo, já měl pár loutek, ale žádnéj repertoár. Nikdy jsem loutkové divadlo pro nikoho nehrál. Popadl jsem tedy kašpárka a čarodějnici. Dvě protichůdné figury, veselý chlapeček s rolničkami a stará baba

bez humoru. Dialog by na tu dálku Pravcová neslyšela, a tak jsem se omezil jen na skřeky, výkřiky jako jé, jauvajs, bác, prostě na slovním humoru ta věc nestála. Soustředil jsem se na pohybovou stránku představení. Loutky po jevišti všelijak pobíhaly, poskakovaly, snažil jsem asi nějak vyjádřit souboj, čarodějnice láká chlapce do svých tenat (nevím sice, co jsou tenata, ale sem se mi to docela hodí), vtipný Kašpárek ležérně uhýbá, uskakuje, a to vše je provázeno barvitými skřeky. Po očku jsem mrknul naproti, jaký má moje hra úspěch. V očích Pravcové se cosi zalesklo. Nebyla to slza, byl to dalekohled. To byla první známka úspěchu. Chtěla znát detaily tohoto dramatu. Kašpárek v mých rukou v zápalu souboje na čarodějnici všelijak naskakoval a moje levá ruka čarodějnici tak nějak poráženecky položila na záda. Kašpárek na ní začal vítězoslavně tančit, vlastně na ní začal tak trochu nalahávat. Bum, bum, bum, jednou dvakrát, vlastně rytmicky, jako by chtěl babu svým tělem utlouct. V ruce neměl meč, tak čím jiným ji utlouct než vahou těla loutky? Opět jsem pohledem zkontroloval publikum, tedy Pravcovou. Nebyla tam sama. Moje divadlo nejspíš chvíli

Karel Šíp: Karneval paměťových buněk

sledovala i její maminka a já viděl, kterak svou dceru z toho okna vyfackovala. Když pak potkala moji maminku v konzumu, sdělila jí, že by si mě měla víc hlídat, a jestli budu dál mravně narušovat její dceru přes ulici, nahlásí to ve škole i na národním výboru. To všechno mi vyplavily paměťové buňky, do té doby nepochybně spící. A já jsem od té chvíle dychtivý, jak se rozjedou tyhle odpočaté mozkové součástky a jaký karneval v mé hlavě opět někdy rozpoutají. Na srazu třídy Pravcová nakonec nebyla.

Smím prosit?

Když člověk přijde do let, kdy mu v těle začnou probíhat pochody, které ve výsledku způsobí změnu dítěte v muže, je to doslova revoluční proces. Ten proces od základu mění pohled na svět, na věci kolem. Změny se dotknou nervových vzruchů v mozku, zajímavá je i změna hlasu, ten přechod z fistule do basových poloh se často podobá jódlování, působí komicky pro okolí a je to nejslyšitelnější doprovodný efekt při proměně chlapce v muže. Odborné knihy v tomhle směru neříkají nic smysluplného, jsou plné těžko srozumitelných výrazů a člověku s probuzeným mužstvím toho moc poučného nepřinesou. Tady je mnohem užitečnější pohled laika. Člověka, který si celou proměnou prošel

a s odstupem času, tedy s obrovským odstupem času, si své pocity dokáže vybavit a dokáže je uspokojivě vysvětlit těm, kteří podobné pocity aktuálně prožívají. A proto věřím, že můj pohled bude právě pro tyto mladé muže užitečný. Začít rozhodně musím u onoho zásadního, a sice probuzení zájmu o opačné pohlaví. Pomínu probuzený zájem o stejné pohlaví, ke kterému sice taky dochází, ale nedostatek zkušeností v tomto směru mě nutí takovéto probuzení nechat stranou. Takže zájem o opačné pohlaví je důsledek té klíčové změny související s dospíváním. Tedy zájem, který do té doby v těle mladíka pouze podřimoval.

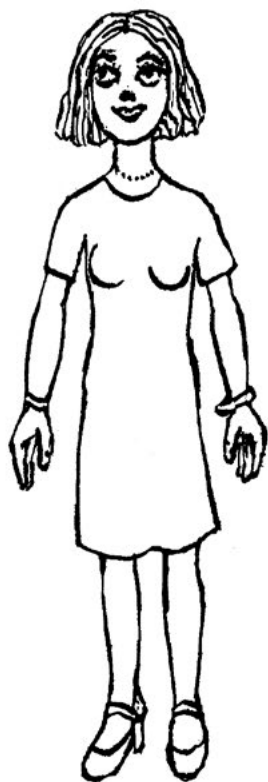
Budíček tomuto zájmu působí hormony, které se začnou plašit. Vyvolávají v mozku zmatek. Je to ovšem jiný budíček, než který jsem zažil na vojně. To byl budíček brutální, provázený řevem nesympatických hlasů nadřízených důstojníků a poddůstojníků. Budíček vyhánějící mladé tělo v rozpuku na nádvoří kasáren, tělo vysvlečené do trenýrek, tělo, kterému budíček často přerušil sen slibně se rozvíjející až do neslušných obrátek, takže tělo ještě neslo známky onoho snu bez řádného konce, ale už běželo na rozcvičku, do mrazu,

Smím prosit?

jehož vlivem často až tam následek uměle přerušného snu rychle povadl.

Tenhle budíček probouzí v těle hormony. Neumím si nějak konkrétněji představit hormon, který si podřimuje bez jakéhokoliv zájmu o své okolí. Takže nemám ani nejmenší představu, jak si asi počíná hormon, který se splaší. Co v takové chvíli dělá. Vyskočí a jde někam, nebo se jen tak zmítá na svém místě, nebo je součástí nějakého většího hejna mnoha dalších hormonů, které taktéž podřimují? Ale když se splaší jeden, tak je to probudí a začnou se plašit taky? Rozhlížejí se kolem, co tak mohlo splášit jejich kolegu. No kolegu, spíš bratříčka. A nastává pohyb splášeného stáda hormonů. Možná je tento proces plašení hormonů v odborných knihách popsán jinak, ale já si ponechám svoji představu o splášeném stádu. A zkrotit ho dokáže jediný pastevec – opačné pohlaví. Vzápětí by tedy měl následovat pokus o sblížení. O seznámení. A tady často dochází k mnoha zádrhelům. Tedy docházelo kdysi, za starých časů.

Těžko lze dneska komukoliv z mladších ročníků vysvětlit problematiku seznamování v časech, kdy ne-

Smím prosit?

byl internet, mobilní telefony a esemesky, seznamovací agentury, megadiskotéky, letní festivaly, kde všude je kontakt s opačným pohlavím tak snadný, samozřejmý, přirozený a naprosto bez rizika jakéhokoliv trapasu, který vždycky hrozil za nás. Oslovit mladou krasavici na ulici byl tehdy počín velice riskantní. Toho se odvážili jen hrdinové nebo blbci. Ano, nejmenší problém s tím měli drzí floutci vesměs mdlého ducha, kteří se tohoto způsobu seznamování neobávali, protože nulový zájem z druhé strany po nich sjel, aniž by je nějak hlouběji zasáhl. Prostě to zkusili jindy, jinde a s jinou, bylo jim to jedno, počet neúspěšných pokusů nijak nevidovali a jejich mysl zůstávala veselá. Kolikrát jsem se podívoval nesourodému páru, ona krásná a na první pohled inteligentní vedle tupého burana odporného vzhledu. Jak a čím ji mohl získat? A kde? Čím ji oslnil, jak na to šel, měl nějakou rafinovanou taktiku?

K častému seznamování docházelo tehdy prý v tramvaji. Údajně ideální místo pro navázání hovoru, uzavřený prostor, holka musí nějak reagovat, tramvaj jede, není kam utéct. Takové seznámení nějak prostě dopadnout musí. A taky často dobře dopadlo, znám

to z vyprávění mnoha svých kamarádů. No, nevím. Představuju si, že stojím v nacpané jedenáctce, jedoucí k Vinohradům, visím na tyči a pode mnou na sedadle uvelebená neslychaně krásná cestující, k níž se lehce skloním s dotazem, jestli by mi nedala své telefonní číslo. S dotazem, který ovšem slyší i bába vedle mě, obtěžkaná nákupními taškami a zpuchřelá zlostí, že ji krasavice nepustí sednout, slyší to i chlápek lepící se na mě z druhé strany a předstírající, že si čte Večerní Prahu (to byl tehdy poměrně oblíbený pražský deník), zatímco hledí pod spodní okraj novin, protože přesně ten mu rámuje pohled do nádherného údolí dekoltu sedící Bardotky (to byl tehdy takový sexysymbol). Odjakživa jsem měl za to, že seznámení s dívkou snů musí být romantické, něčím ozvláštněné, originální. Kdyby například tramvaj prudce zabrzdila, já bych reflexivně ochránil sličnou blondýnu svým tělem před padající bábou s taškami a střepinami roztržitého okna, vyvekl ji z trosk zdemolované soupravy a pak bych možná zlehka utrousil: Teď by to možná chtělo zajít někam na kafe, ne? Ale v životě jsem nebyl účastníkem tramvajové bouračky. A vůbec –

Smím prosit?

tramvaj prostě nebyla ideálním místem k seznamování pro jinochy s jistou dávkou plachosti, navíc obdařené nadměrnou romantičností a přebujelou fantazií. Proto se těmto romantikům prostor k seznámení často zúžil na minimum a nutil je k neromantickým a omšelým postupům.

Existovaly taneční kavárny například. A do těch se tehdy chodilo takzvaně na lov. Jen na Václavském náměstí jich bylo několik. Nebyly nikterak velké, avšak o to přehlednější. A tak nebylo těžké vyhlédnout si objekt, se kterým šlo navázat kontakt tancem. Takových mimořádně zajímavých a lákavých objektů se nikdy nesešlo nějak moc, tak jedna dvě, ale tím pádem zájemců o takové vyčnívající krasavice byl prakticky plnej lokál. Takže vznikal problém, jak se k ní s žádostí o tanec dostat co nejrychleji a nebyt předběhnut jinými zájemci. Začít bylo nutné nesmyslnou frází: Smím prosit? Když člověk poprosil a nebyl odmítnut, došlo k prvnímu tanci s neznámou a tím pádem k prvnímu fyzickému kontaktu při takzvaném ploužáku poměrně těsnému (to byla tehdy taková pomalá skladba, při které mohlo dojít a taky docházelo k těs-

nému semknutí tančícího páru). A to byla taky první možnost s dotyčnou promluvit a člověk rychle poznal, zda slupka odpovídá obsahu. Smím prosit? Tím to ale vždycky muselo začít. Často jsem si kladl otázku, kdo tuhle debilní frázi vůbec vymyslel. V tanečních je to myslím povinné, přeneseno do praktického života je to hovadina. Smím prosit... Už v tom oslovení je jistý druh ponížení. Ale zpátky ke královně večera, sedící u stolku v malém boxu, na opačném konci kavárny, než sedíte vy. A teď jak na to. Prosit smíte jedině, když jste u ní první. Párkrát jsem tehdy zažil nechutné strkanice dychtivých tanečnicků lačných po splynutí s tělem královny. Takže člověk visel očima na kapele a snažil se vystihnout ten správný okamžik, kdy berou do ruky nástroje, a zvlášť bylo nutné zaměřit se na ruce bubeníka, který paličkami odťukával začátek první skladby taneční série. Do toho ťukání bylo třeba bleskově vyrazit ke královně, protože stát u ní na ťuknutí čtvrté doby by nemuselo stačit, pokud by kapela nasadila valčík. Ten je, jak známo, na tři doby čili čtvrté ťuknutí se neozve a člověk by byl druhej. A nějakej vlčák už by stál před vámi a uculoval se na královnu